

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ενδεικτικές Απαντήσεις διδαγμένου κειμένου σε σχεδιαγραμματική μορφή

- A. α.**
1. Λάθος
  2. Σωστό
  3. Σωστό
  4. Λάθος
  5. Σωστό
- β.**
1. Ἐπιμηθεύς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα.
  2. ἔρχεται Προμηθεύς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν.
  3. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεύς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι.
  4. Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν.
  5. καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεταί.
- B1. α)** Προσωπικότητα Ἐπιμηθέα: Ἀπερίσκεπτος, χωρὶς προνοητικότητα, ὅπως φανερῶνει ἡ ετυμολογία τοῦ ονόματός του (= αὐτός που σκέφτεται μετὰ τὴν ἐπιτέλεση τῆς ἐνέργειας ≠ Προμηθέας). Ἐπιπλέον εἶναι ἀδύναμος νοητικὰ νὰ διορθῶσει τὶς συνέπειες τοῦ σφάλματός του.
- β)** Ρόλος στὴ διανομὴ τῶν εφοδίων: Ἀποτυγχάνει στὴ διανομὴ τῶν ιδιοτήτων ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπο (+ συνέπειες ἐπιγραμματικά), ἀν καὶ ὁ ἴδιος ἔχει ζητήσῃ νὰ τὴν ἐκτελέσει.
- Παραπομπές στὸ κείμενο: α) “οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν” (σχῆμα λιτότητας, κομψός/μετριοπαθής, τρόπος ἐντονης ἐκφρασης τῆς ἀπρονοησίας που διέκρινε τὸν Ἐπιμηθέα. “Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ” β) “ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα” α+β) “Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεύς”
- Ἐπιπλέον μπορεῖ νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι οἱ πράξεις τοῦ Ἐπιμηθέα ὁδηγοῦν σὲ ἀδιέξοδες καταστάσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες χρειάζεται νὰ ἀναζητηθοῦν ρηξικέλευθες λύσεις, προκειμένου νὰ “επουλωθοῦν” (πρβλ κλοπὴ ἐντεχνῆς σοφίας καὶ φωτιάς ἀπὸ τὸν Προμηθέα).

B2. “Έντεχνον σοφίαν” – σύντομη ανάλυση με βάση κυρίως το σχόλιο του βιβλίου “Πολιτική τέχνη” σύντομη επεξήγηση του όρου.

Η κλοπή πολιτικής τέχνης είναι η πρώτη επιλογή του Προμηθέα, ωστόσο δεν μπορεί να την περαιώσει αφενός γιατί η φύλαξη είναι τέτοια που δεν μπορεί να εισέλθει στην κατοικία του Δία (βρίσκεται και σε εξαιρετικά απόκρημνο μέρος), αφετέρου και εκείνος συναισθάνεται ότι το να κλέψεις τον αρχηγό των θεών αποτελεί κλοπή μεγάλου βεληνεκούς, που αποδεικνύει τεράστιο ηθικό έλλειμμα (ήν γάρ παρὰ τῷ Δίῃ ... ἦσαν). Η κλοπή της έντεχνης σοφίας και της φωτιάς αποδεικνύεται εφικτή, αφού βρίσκεται στο κοινό εργαστήριο του Ηφαίστου και της Αθηνάς και τελικά είναι η προσωρινή λύση που παρέχει πρόσκαιρη επιβίωση στο ανθρώπινο γένος. Όπως φανερώνεται από το μέρος και τον τρόπο με τον οποίο φυλάσσονται αλλά και από την επενέργεια που έχουν για τον άνθρωπο η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη της έντεχνης σοφίας.

- B3.** α. Σωστό
β. Σωστό
γ. Λάθος
δ. Σωστό
ε. Λάθος

- B4.** είμαρμένη → μερίδιο
ἐξιέναι → εισιτήριο
ἔσχε → σχήμα
κλέπτει → κλεψύδρα
λαθών → λήθη

B5. Ο Προμηθέας στο έργο του Αισχύλου: Παρουσιάζεται να πολυλογεί για τα καλά που έχει προσφέρει στον άνθρωπο. Είναι πλέον σε κατάσταση που δεν μπορεί να προβεί σε ενέργειες (ακινητοποιημένος σε αιώνια τιμωρία στο όρος Καύκασος ένας γυπαετός του κατατρώνει το συκώτι, το οποίο όμως επουλώνεται κατά τη διάρκεια της νύχτας). Μέσα από την περιγραφή των ωφελειών για τον άνθρωπο γίνεται κατανοητό το πόσο αγαπητό του ήταν το ανθρώπινο είδος, αλλά και το πόσο πολυμήχανος ήταν (συναγωνιζόταν και τον ίδιο τον Δία σε ευστροφία). Ωστόσο είναι πλέον ανήμπορος να βοηθήσει ακόμη και τον ίδιο του τον εαυτό. Ας μην ξεχνάμε ότι στόχος του Αισχύλου είναι να δηλώσει την τραγικότητα του προσώπου του.

Αντίθετα στο μύθο όπως τον διηγείται ο Πρωταγόρας παρουσιάζεται δυναμικός, αποφασιστικός και ενεργητικός, αφού προβαίνει στην ευρηματική διάπραξη της κλοπής της έντεχνης σοφίας και της φωτιάς από τον Ηφαίστο και την Αθηνά. Ο στόχος του μύθου εδώ είναι διαφορετικός, ο Προμηθέας είναι ένα δευτερεύον πρόσωπο μιας εκτενέστερης ιστορίας που θα βοηθήσει τον Πρωταγόρα να πείσει το ακροατήριο ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν την πολιτική αρετή.

Απαντήσεις αδίδακτου κειμένου

Γ1. Απορώ με τους λεγόμενους σοφιστές που ισχυρίζονται ότι οδηγούν τους νέους στην αρετή, αλλά κάνουν το αντίθετο· γιατί, ούτε έχουμε δει, κάποιον τον οποίο να έκαναν ενάρετο οι σύγχρονοί μας σοφιστές, ούτε προσφέρουν συγγράμματα από τα οποία αναγκαστικά δημιουργούνται ενάρετοι άνθρωποι, αλλά έχουν γραφτεί πολλά από αυτούς για τα ανούσια θέματα, από τα οποία προκαλούνται αφενός στους νέους απολαύσεις χωρίς περιεχόμενο, αλλά καμιά αρετή δεν εμπεριέχεται. Και γι' αυτούς που ήλπισαν ότι θα μάθουν κάτι από αυτά είναι απλώς χάσιμο χρόνο και εμπόδιο από άλλα χρήσιμα πράγματα και κακή εκπαίδευση. Τους κατηγορώ, λοιπόν, για μεγάλες αδικίες με έντονο τρόπο· (τους κατηγορώ) για όσα γράφουν, ότι έχει επιδιωχθεί δηλαδή από τη μια από αυτούς το εντυπωσιακό ύφος αλλά σε καμιά περίπτωση δεν έχουν διατυπωθεί σωστές απόψεις με τις οποίες θα εκπαιδευόνταν οι νεότεροι στην αρετή. Εγώ είμαι αφενός απλός άνθρωπος, γνωρίζω όμως ότι είναι το καλύτερο να διδάσκεται κανείς το σωστό από την ίδια τη φύση του, και κατά δεύτερο λόγο (να το διδάσκεται) περισσότερο από όσους γνωρίζουν αληθινά κάτι σωστό παρά από όσους κατέχουν την τέχνη της εξαπάτησης. Ίσως τα λόγια μου δεν μοιάζουν με των σοφιστών (ίσως ως προς τις λέξεις δε μιλώ με σοφό ύφος)· γιατί ούτε αυτό επιδιώκω· επιδιώκω να μιλήσω για πράγματα αναγνωρισμένα ως ορθά, τα οποία χρειάζονται με σκοπό την αρετή όποιοι έχουν εκπαιδευτεί ορθά· γιατί δεν μπορούν να τους εκπαιδεύσουν οι λέξεις, αλλά οι γνώμες, αν είναι αξιόλογες.

Γ2. Ο Ξενοφώντας στο συγκεκριμένο απόσπασμα ασκεί δριμεία κριτική στους σοφιστές για την αρνητική επίδρασή τους στους νέους. Πιο συγκεκριμένα, ισχυρίζεται ότι, αν και οι σοφιστές διατείνονται ότι οδηγούν με τα διδάγματά τους στην αρετή τη νεολαία, δεν πετυχαίνουν τον σκοπό τους αλλά τους οδηγούν σε αντίθετες κατευθύνσεις. Κανείς άνθρωπος, υποστηρίζει, ότι δεν έχει γίνει ενάρετος από τη μαθητεία του κοντά στους σοφιστές και τα γραπτά τους δημιουργούν ενάρετους ανθρώπους. Αντίθετα, διαθέτουν ανούσια θέματα και περιεχόμενο που προσφέρουν στους νέους κενές απολαύσεις, όμως δεν προσφέρουν κανένα ίχνος αρετής. Το αποτέλεσμα είναι να προκαλούν ανώφελο χάσιμο χρόνου σε όσους ήλπισαν ότι θα μάθουν κάτι από αυτά, απομακρύνοντάς τους από άλλες χρήσιμες ασχολίες και μαθαίνοντάς τους κακές γνώσεις. Μάλιστα, οι σοφιστές στα γραπτά τους δίνουν έμφαση στο πομπώδες κι

εντυπωσιακό ύφος, αδιαφορούν όμως για τις ορθές διατυπώσεις που μπορούν να οδηγήσουν τους νέους στην αρετή.

Γ3. α. ἄνδρα: ἄνδρας
ὄντινα: οὐστίνας
γράμματα: γράμμα
ῶν: οὔ

β. ἔωράκαμεν: ἴδωμεν
ἐποίησαν: ποιήσωσι(ν)
παρέχονται: παράσχωσι(ν)

Γ4. α. Υπόθεση: εἶ καλῶς ἔχοιεν, εἶ + ευκτική απλής σκέψης

Απόδοση: γνῶμαι δέ (ἄν παιδεύσαιεν/-ειαν), δυνητική ευκτική.

Είδος: **Απλή σκέψη του λέγοντος. Ο υποθετικός λόγος είναι ελλειπτικός**, καθώς το ρήμα της απόδοσης εννοείται από την προηγούμενη κύρια πρόταση (με την οποία η απόδοση συνδέεται παρατακτικά, μέν...δε...) σε γ' πληθυντικό πρόσωπο

Προσδοκώμενο: ἔάν/ἄν/ἤν καλῶς ἔχωσιν, γνῶμαι δέ παιδεύσουσιν (ἢ ἄν παιδεύσαιεν/-ειαν, μπορεί να διατηρηθεί και η δυνητική εύκτική ως μελλοντική έκφραση).

β. Στην πρόταση υπάρχει **αττική σύνταξη** καθώς υποκείμενο του ρήματος γέγραπται που βρίσκεται σε γ' ενικό πρόσωπο είναι ο όρος πολλά που βρίσκεται σε ουδέτερο γένος πληθυντικού αριθμού. Επίσης, **η σύνταξη είναι παθητική** λόγω της παθητικής διάθεσης του ρήματος γέγραπται και της ύπαρξης της δοτικής προσωπικής ποιητικού αιτίου αὐτοῖς.

Για να δοθεί έμφαση στο ενεργόν πρόσωπο θα πρέπει η σύνταξη να τραπεί σε ενεργητική, δηλαδή να τραπεί η δοτική προσωπική ποιητικού αιτίου αὐτοῖς σε ονομαστική και το ρήμα σε ενεργητική διάθεση (με τον όρο πολλά ως αντικείμενο): Αὐτοί πολλά γεγράφασι(ν).